

אמור

1 ספר ויקרא פרק כב

(כז) שֹׁר או כֶּשֶׁב או עֵז פִּי יִנְלַד וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלְאָה יִרְצָה לְקַרְבַּן אִשָּׁה לִידוֹן:
(כח) וְשׁוֹר או שָׂה אֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחָטוּ בַּיּוֹם אֶחָד:

2 תלמוד בבלי מסכת חולין דף עח:

תניא אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בין בזכרים ובין בנקבות

3 תלמוד בבלי מסכת חולין דף עט.

אמר רב הונא בר חייה אמר שמואל הלכתא כחנניה ואזדא שמואל לטעמיה . . . ואמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' יהודה דאמר אין חוששין לזרע האב אבל חכמים אומרים כל מיני פרדות אחת הן מאן חכמים חנניה הוא דאמר חוששין לזרע האב

4 רמב"ם יד החזקה הלכות שחיטה פרק יב הלכה יא

איסור אותו ואת בנו נוהג בנקבות שזה בנה ודאי ואם נודע ודאי שזה הוא אביו אין שוחטין שניהן ביום אחד ואם שחט אינו לוקה שהדבר ספק אם נוהג בזכרים או אינו נוהג:

5 כסף משנה הלכות שחיטה פרק יב הלכה יא

ובסוף כתובות (דף קי"א:) פסקינן הלכה כר' יהודה ובפרק אותו ואת בנו אסיקנא דרבי יהודה ספוקי מספקא ליה אי חוששין לזרע האב ולפיכך פסק רבינו בה כדין הספיקות דאין שוחטין ואם שחט אינו לוקה:

6 תלמוד בבלי מסכת חולין דף עט.

. . . איבעיא להו מיפשט פשיטא ליה לר' יהודה דאין חוששין לזרע האב או דלמא ספוקי מספקא ליה . . . שמע מינה ספוקי מספקא ליה שמע מינה

7 רש"י על ויקרא פרק כב פסוק כח

אתו ואת בנו - (ת"כ חולין עח) נוהג בנקבה שאסור לשחוט האם והבן או הבת ואינו נוהג בזכרים ומותר לשחוט האב והבן:

8 תרגום אונקלוס על ויקרא פרק כב פסוק כח

ותורתא או יתא לה ולברה לא תכסון ביומא חד:

9 ספר ויקרא פרק כב

(כג) וְשׁוֹר וְשָׂה שְׂרִיעַ וְקָלוּט נִדְבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וְלִנְדָר לֹא יִרְצָה:

10 תרגום אונקלוס על ויקרא פרק כב פסוק כג

ותור ואמר יתיר וחסיר נדבתא תעבד יתיה ולנדרא לא יהי לרעוא:

11 אבן עזרא על ויקרא פרק כב פסוק כח

והמצוה על זכר ונקבה:

12 רמב"ן על ויקרא פרק כב פסוק כח

. . . לשון רש"י פוסק הרב הלכה כדברי האומר אין חוששין לזרע האב (חולין עט.), וכן דעת אונקלוס, והוא הנכון בגמרא בדין אותו ואת בנו אבל דרך הכתוב כשמזכיר הנקבה ביחוד לקרות אותה פרה, ואם כן היה ראוי שיאמר הכתוב, ופרה או כשבה אותה ואת בנה, אלא מפני שהזכיר שור או כשב או עז כי יולד, והזכיר האם והבן והיה שבעת ימים תחת אמו, אמר כי במינין הנזכרים האלו שהם שור ושה עוד מצוה אחרת בהן, כי אותו ואת בנו הנזכרים לא ישחטו ביום אחד:

13) מלבנים על ויקרא פרק כב פסוק כה, סי' קכט

שור או שה. מצאנו בכ"מ שתפס שם שור וחמור לדוגמא ונוהג בכל המינים, כמו בחרישה ופריקה והסימה וכדומה כמ"ש במשנה סוף פרק שור שנגח שלמד שור שור משבת. ור"ל שבכל אלה המקומות תפס דרך הרגיל שדרך לדוש ולחרוש בשור. ודרך לשום משא על החמור. וה"ה ביתר המינים. ולמד משבת שאמר למען ינוח שורך וחמורך כי דרך לעשות מלאכה בשור וחמור זה לדישה וזה למשא. וכמ"ש וכל בהמתך. אבל פה למה תפס שור ושה?

14) לכן אמר שהיא דוקא. ובמה שלא אמר שם בהמה. שכולל שור ושה. פ' מפני שהייתי טועה שחיה בכלל בהמה כמ"ש בסדר שמיני בארך. כי יש ק"ו אחר שחיה טעון כיסוי ה"ה שנוהג בו מצות או"ב. ועדיין יש ק"ו לרבות עופות בשנאמר כמ"ש הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג פ') שטעם אותו וא"ב וכן טעם שלוח הקן הוא מצד רחמנות וכ"ה בויקרא רבה (פרשה כ"ז) ובת' יב"ע. והרי מצאנו שרחם בעופות בשלוח הקן וכ"ש באותו וא"ב. לכן הוסיף גם שה להורות שחשב המינים בדוקא אלה לא זולתם:

15) ספר גור אריה על ויקרא פרק כב פסוק כה

ואני תמה, כי מה קושיא היא זאת שיכתוב פרה וכבשה, דודאי הכתוב ממעט מן "אותו ואת בנו" חיה, שגזירת הכתוב שאין "אותו ואת בנו" בחיות, ואם הכתוב היה אומר פרה וכבשה, היה משמע דגזירת המלך דוקא בפרה וכבשה, ואפילו אם היינו חוששין לזרע האב, כמו שמיעט הכתוב חיה, וזה אינו, כי מצד גזירת המלך אין המצוה על הפרה רק במה שהיא שור, לא במה שהיא פרה, והיה ראוי שינהוג גם באב, אלא שאין זרע לאב, מכל מקום אנו לומדין כי המצוה על הפרה לא מצד שהיא פרה רק מצד שור בלבד. ואף על גב שאין חילוק לענין "אותו ואת בנו", מכל מקום התורה כתבה לך האמת. אבל כבר אמרנו, שודאי למדנו מזה בכל מקום שאין חוששין לזרע האב, ופשוט הוא זה, ואין בו ספק:

16) הכתב והקבלה על ויקרא פרק כב פסוק כה

ושור או שה. שם שור נרדף עם שם בקר, ושניהם שמות מין בהמה גסה בין זכר בין נקבה, וכן שם שה נרדף עם שם צאן, ושניהם שמות מין בהמה דקה בין זכר בין נקבה, נאמר (ויקרא א' י"ד), ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעולה זכר וגו', ואמר ותלדנה הצאן, ואמר שה תמים זכר מן הכשבים ומן העזים, (שמות י"ב), וכן על הנקבה (ירמיה נ') שה פזורה, ושה אחת מן הצאן (יחזקאל מ"ה), וכן שם בקר על מין זכר, כמו (ויקרא א' ג') אם עולה קרבנו מן הבקר זכר, וכן על הנקבה הבקר היו חורשות (איוב א' י"ד), והצאן והבקר עלות עלי (בראשית ל"ג), ותרגומו מיניקתא, וע"ש בראב"ע;

17) . . . דשם שור הונח על כלל המין בין זכר בין נקבה כמו שם בקר, ואמר (במדבר י"ח) בכור שור במקום בכור פרה, וכן פטר חמור (בא י"ג) הזכיר שם זכר חמור במקום אתון נקבה. ואמר (ש"ב י"ט) אחבשה לי החמור וארכוב עלי. ולכן לא תרגם אונקלוס פה שור או שה תור או אימר בלשון זכר כ"א תורתא או שיתא שניהם בלשון נקבה, וכפי המקובל דאין אותו ואת בנו נוהג אלא בנקבות, והוא מסכים גם כן עם משפט הלשון כאמור.

18) ספר ויקרא פרק ג

(יב) וְאִם עֵז קָרְבָּנוּ וְהִקְרִיבוּ לְפָנַי יְדוּד:

19) תרגום אונקלוס על ויקרא פרק ג פסוק יב

ואם מן בני עזיא קרבניה ויקרבניה קדם ה':

20) רמב"ן על ויקרא פרק ג פסוק יב

ואם עז קרבנו הזכיר המין, אם ממין העזים קרבנו, כדעת אונקלוס שאמר מן בני עזיא . . . ועל דעתי לא יקפיד לשון הקדש בשם הבהמות, כי ברובם שם אחד לזכר ולנקבה, כגמל וחמור ושפן וארנבת וחזיר, ובעופות יונה ותור וגם במינים אשר להם שמות לזכר ולנקבה, כגון שור ופרה, כשב כשבה, תיש ועז, לא יקפיד ואמר שה ושור לנקבה, כענין שכתוב (להלן כב כה) ושור או שה אותו ואת בנו, והוא בפרה וכשבה בלבד כדעת האומר אין חוששין לזרע האב (חולין עח:). . .